

Středočeský kraj

Koncepce regionálních funkcí knihoven ve Středočeském kraji na období 2014–2018

listopad 2013

**Krajské knihovnické centrum
Středočeská vědecká knihovna v Kladně,
příspěvková organizace**

Obsah

Pojmy a zkratky	4
1. Úvod	5
2. Návaznost na Koncepti podpory knihoven z rozpočtu Středočeského kraje (2005).....	6
2.1. Regiony – území pro plnění regionálních funkcí.....	6
2.2. Struktura služeb poskytovaných v rámci plnění regionálních funkcí.....	6
2.3. Centrální tvorba výměnného fondu a decentralizovaná distribuce výměnných souborů...	7
2.4. Financování z prostředků rozpočtu Středočeského kraje	7
3. Celostátní koncepce rozvoje knihoven a cíle regionálních funkcí ve Středočeském kraji	9
3.1. Koncepce rozvoje knihoven ČR na léta 2011 – 2015	9
3.2. Cíle regionálních funkcí knihoven ve Středočeském kraji.....	9
4. Systém knihoven a výkon regionálních funkcí ve Středočeském kraji	10
4.1. Systém knihoven.....	10
4.2. Územní členění a knihovny pro výkon regionálních funkcí.....	10
4.3. Počet regionů a pověřených knihoven.....	11
5. Předmět činnosti.....	12
5.1. Druh, cíl a charakteristika poskytovaných služeb.....	12
5.1.1. <i>Poradenská, konzultační, plánovací a rozborová činnost</i>	12
5.1.2. <i>Statistika knihovnických činností</i>	13
5.1.3. <i>Vzdělávání, semináře a porady</i>	13
5.1.4. <i>Tvorba výměnného fondu, jeho cirkulace, distribuce a správa</i>	13
5.1.5. <i>Pomoc při revizi a aktualizaci knihovního fondu obsluhovaných knihoven</i>	14
5.1.6. <i>Nákup a zpracování knihovních fondů pořízených z prostředků provozovatele knihovny (obce)</i>	15
5.1.7. <i>Automatizace knihovních procesů</i>	15
5.2. Poskytovatelé, příjemci a rozsah poskytovaných služeb	15
6. Financování regionálních funkcí.....	17
6.1. Náklady poskytovaných služeb	17
6.1.1. <i>Nákup dokumentů do výměnného fondu</i>	17
6.1.2. <i>Mzdové náklady</i>	17
6.1.3. <i>Ostatní náklady</i>	18
6.1.4. <i>Rekapitulace nákladů</i>	19
6.2. Dotace z rozpočtu Středočeského kraje.....	20
6.3. Další zdroje financování.....	21

7. Podmínky pro poskytování a přijetí služeb v rámci RF	21
8. Kontrola a hodnocení	22
8.1. Kontrola	22
8.1.1. Věcná	22
8.1.2. Finanční	23
8.2. Hodnocení	23
9. Středočeský Kramerius	23
Příloha č. 1: SWOT analýza současného stavu	25

Pojmy a zkratky

krajská knihovna – knihovna zřizovaná příslušným orgánem kraje

krajské knihovnické centrum (KKC) – odbor Středočeské vědecké knihovny v Kladně, který na základě organizačního řádu zajišťuje výkon regionálních funkcí knihoven ve Středočeském kraji

neprofesionální knihovna – základní knihovna s pracovním úvazkem knihovníka do 15 hodin týdně

obsluhovaná knihovna – základní knihovna, která je na základě smlouvy s krajskou nebo pověřenou knihovnou příjemcem služeb v rámci plnění regionálních funkcí

pověřená knihovna (PK) – základní knihovna, která na základě smlouvy uzavřené s krajskou knihovnou plní regionální funkce v určitém regionu

profesionální knihovna – základní knihovna s pracovním úvazkem knihovníka vyšším než 15 hodin týdně

regionální funkce (RF) – soubor služeb poskytovaných krajskou a pověřenými knihovnami základním (obsluhovaným) knihovnám v kraji

výměnný fond (VF) – soubor knihovních dokumentů, které jsou zapůjčovány krajskou a pověřenými knihovnami obsluhovaným knihovnám

základní knihovna – knihovna zřizovaná příslušným orgánem obce, případně jiným subjektem

Koncepce regionálních funkcí knihoven ve Středočeském kraji na období 2014–2018

Motto:

„Kraj pečuje o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů.“
(Zákon č. 129/2000 Sb. o krajích)

1. Úvod

Regionální funkce knihoven vycházejí z tradice českého knihovnictví, pro něž je již od vydání Zákona o veřejných knihovnách obecních v roce 1919 typická hustá síť knihoven zřizovaných za účelem „doplnění a prohloubení vzdělanosti všech vrstev obyvatelstva“. V moderním pojetí vymezuje regionální funkce Zákon č. 257/2001 Sb. o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon), v němž jsou definovány takto:

„Regionálními funkcemi [se rozumí] funkce, v jejichž rámci krajská knihovna a další jí pověřené knihovny poskytují základním knihovnám v kraji především poradenské, vzdělávací a koordinační služby, budují výměnné fondy a zapůjčují výměnné soubory knihovních dokumentů a vykonávají další nezbytné činnosti napomáhající rozvoji knihoven a jejich veřejných knihovnických a informačních služeb.“ (§ 2, písm. h)

V knihovním zákoně je také vymezena zodpovědnost za plnění regionálních funkcí:

„Krajská knihovna plní a koordinuje plnění regionálních funkcí vybraných základních knihoven v kraji. Smlouva o přenesení regionálních funkcí na vybrané základní knihovny musí mít písemnou formu. Plnění regionálních funkcí a jeho koordinaci zajišťuje kraj z peněžních prostředků svého rozpočtu.“ (§ 11, odst. 3)

S cílem dostát zákonným povinnostem v oblasti plnění regionálních funkcí knihoven zpracovala Středočeská vědecká knihovna v Kladně tuto Koncepci regionálních funkcí knihoven ve Středočeském kraji na období 2014–2018. Navazuje v ní na předchozí praxi plnění regionálních funkcí ve Středočeském kraji, zohledňuje aktuální podmínky a přihlíží k celostátním zkušenostem a trendům. Při jejím zpracování byly jako výchozí použity především tyto materiály:

- Koncepce podpory knihoven z rozpočtu Středočeského kraje, schválená Radou Středočeského kraje dne 24. 8. 2005, s platností od 1. 1. 2006
- SWOT analýza současného stavu regionálních funkcí knihoven ve Středočeském kraji (viz příloha č. 1)
- Koncepce rozvoje knihoven České republiky na léta 2011–2015
- Metodický pokyn Ministerstva kultury k zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven a jejich koordinaci na území České republiky

2. Návaznost na Konceptci podpory knihoven z rozpočtu Středočeského kraje (2005)

Koncepce z roku 2005 již plně neodpovídá současným podmínkám při plnění regionálních funkcí, ani požadavkům na knihovnické a informační služby. Zároveň ale obsahuje některé pozitivní prvky a principy, které je vhodné zachovat do budoucna. Kladné a záporné rysy předchozí koncepce jsou patrné ze SWOT analýzy současného stavu (příloha č. 1).

2.1. Regiony – území pro plnění regionálních funkcí

Rozdělení Středočeského kraje pro plnění regionálních funkcí bude nadále vycházet z koncepce z roku 2005: pět regionů, v nichž plnění regionálních funkcí zajišťují Středočeská vědecká knihovna v Kladně (krajská knihovna) a čtyři základní (pověřené) knihovny – viz kapitola 4 Systém knihoven a výkon regionálních funkcí ve Středočeském kraji.

Zdůvodnění:

V roce 2006 bylo uplatněním nové koncepce zrušeno dosavadních 15 regionů, v nichž byly zajišťovány regionální funkce, a kumulací dosavadních území do větších celků bylo vytvořeno pět nových regionů. Současně s tím byl počet patnácti knihoven zajišťujících regionální funkce redukován na jednu krajskou a čtyři pověřené knihovny (v koncepci z roku 2005 se uvádí „5 pověřených knihoven“, z legislativního hlediska však krajskou knihovnu nelze považovat za pověřenou). Základní důvod pro tuto změnu – zvýšení efektivity vynakládaných prostředků – se ukázal jako opodstatněný. Systém pěti knihoven má potenciál poskytovat kvalitní knihovnické služby a efektivně využívat přidělené prostředky. Má však jednu zásadní nevýhodu: regiony jsou příliš velké, na knihovny zajišťující regionální funkce připadá velké množství obsluhovaných knihoven, což se projevuje určitou ztrátou osobních vazeb a zvýšenou citlivostí na výkyvy při přidělování finančních prostředků – při jejich nedostatku prudce klesá úroveň služeb v celém regionu.

Ve snaze vyhnout se dalším náhlým systémovým změnám vychází koncepce na období 2014–2018 i přes zmíněnou nevýhodu ze současného stavu. Zároveň však umožňuje v případě potřeby a na základě smluvního ujednání zapojit do systému regionálních funkcí další základní knihovny ve větších městech formou spolupráce s krajskou nebo pověřenou knihovnou (viz bod 4.3).

2.2. Struktura služeb poskytovaných v rámci plnění regionálních funkcí

Dosavadní členění činností na čtyři okruhy (regionální funkce č. 1 až 4) zavedené v koncepci z roku 2005 bude nahrazeno strukturou služeb více odpovídající standardům uvedeným v Metodickém pokynu Ministerstva kultury – viz kapitola 5 Předmět činnosti.

Zdůvodnění:

V Metodickém pokynu Ministerstva kultury jsou služby poskytované knihovnám v rámci plnění regionální funkce rozděleny do sedmi skupin, pro něž jsou definovány kvalitativní a kvantitativní parametry, tzv. standardy pro výkon regionálních funkcí. V koncepci z roku 2005 bylo toto rozdělení služeb nahrazeno vlastní strukturou činností – čtyřmi typy regionálních funkcí –, která některé služby uvedené ve standardech sdružovala, některé naopak rozdělovala a jiné pomíjela. Do budoucna není důvod zavádět vlastní typologii a strukturu činností. Naopak, strukturalizace činností dle standardů umožní lepší vyhodnocování poskytovaných služeb v kontextu celé České republiky, tedy srovnání s ostatními kraji.

2.3. Centrální tvorba výměnného fondu a decentralizovaná distribuce výměnných souborů

Z koncepce z roku 2005 bude zachována centrální akvizice, tedy nákup dokumentů do výměnného fondu (v dosavadní koncepci regionální funkce č. 3). Zajišťovat ji bude krajská knihovna ve spolupráci s pověřenými knihovnami, dokumenty budou nadále ve vlastnictví Středočeského kraje. Distribuci dokumentů formou výměnných souborů (regionální funkce č. 4) budou ve svých regionech provádět krajská a pověřené knihovny – viz bod 5.1.4 Tvorba výměnného fondu, jeho cirkulace, distribuce a správa.

Zdůvodnění:

Současný výměnný fond je od roku 2006 vytvářen centrálně a finančně je zajišťován dotací přidělovanou krajské knihovně. Tento způsob je efektivní, neboť při hromadné akvizici dochází k úspoře pracovních sil a je možné využívat výhodných slev ze strany dodavatelů. Díky dostatečně vysoké finanční podpoře v letech 2006 až 2010 vznikl kvalitní a žánrově pestrý fond a je účelné jej nadále využívat, obnovovat a rozšiřovat. Určitou hrozbou pro něj bylo jeho zastarávání z důvodu nedostatku financí v letech 2011 a 2012, což se podařilo navýšením dotace v roce 2013 napravit.

V koncepci z roku 2005 bylo ustanoveno, že kromě centrální akvizice bude prováděna také centrální evidence a že krajská knihovna bude spravovat souborný katalog výměnného fondu. Toto ustanovení se v praxi nepodařilo naplnit. Nedostatečně je v koncepci z roku 2005 řešeno zpracování a uskladnění výměnného fondu, vůbec není řešena správa fondu zahrnující jeho revizi a průběžnou aktualizaci (tedy kromě doplňování také vyřazování dokumentů). Tyto nedostatky je třeba uplatněním nové koncepce odstranit.

Nevýhodou centrální tvorby výměnného fondu je obtížné zapojení dalších finančních zdrojů na akvizici dokumentů, například z finanční spoluúčasti obcí. Při spoluúčasti obcí na tvorbě výměnného fondu, tak jak je zakotvena v Metodickém pokynu Ministerstva kultury a jak je využívána v některých regionech České republiky, zůstávají dokumenty pořízené ze spoluúčasti ve vlastnictví přispívajících obcí – tento princip je těžko proveditelný za situace, když je dosavadní výměnný fond ve vlastnictví Středočeského kraje a vytváří prakticky jeden celek.

2.4. Financování z prostředků rozpočtu Středočeského kraje

Financování regionálních funkcí bude nadále zabezpečeno z rozpočtu Středočeského kraje, tak jak to odpovídá ustanovení knihovního zákona a jak tomu bylo také v koncepci z roku 2005. Struktura a výše dotací, které byly dle koncepce z roku 2005 jedinou formou financování regionálních funkcí, budou aktualizovány s ohledem na současné potřeby knihoven a možnosti Středočeského kraje. Zároveň bude ustanoven nový harmonogram v přidělování dotací a bude otevřena možnost k hledání dalších zdrojů financování – viz kapitola 6 Financování regionálních funkcí.

Zdůvodnění:

V roce 2006 bylo na plnění regionálních funkcí a podporu knihoven ve Středočeském kraji určeno celkem 19 860 tis. Kč. Tato částka vycházela z částky získané na výkon regionálních funkcí do rozpočtu Středočeského kraje pro rok 2005 v rámci rozpočtového určení daní, povýšené o inflaci. Koncepce obsahovala poměrně složitou strukturu finanční podpory knihoven, podle níž byla celková částka rozdělena na financování dotačního programu určeného přímo knihovnám zřizovaným obcemi, účelovou dotaci (bonus) pro čtyři pověřené knihovny (nikoli pro knihovnu krajskou) a dotace určené na samotný výkon regionálních funkcí (nákup dokumentů do výměnného fondu, činnost krajské a pověřených knihoven). Postupem času přestal být dotační program pro knihovny zřizované obcemi podporován, bonus pro pověřené knihovny byl zrušen a zůstala dotace na výkon regionálních funkcí redukována v roce 2011 na 7 000 tis. Kč, v roce 2012 na 7 500 tis. Kč a na počátku roku 2013 na 5 000 tis. Kč, což se v průběhu roku podařilo zvýšit na 10 000 tis. Kč. Z uvedeného je zřejmé, že jak struktura, tak výše dotací neodpovídá předpokladům uvedeným v koncepci z roku 2005, zároveň však

nelze aktuální stav jednoduše promítnout do koncepce na období 2014–2018, protože částky poskytnuté na výkon regionálních funkcí v minulých třech letech byly naprosto nedostatečné.

Vývoj financování regionálních funkcí za období 2006 až 2013 (v tis. Kč)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Dotace pro pověřené knihovny	6110	6110	6110	6110	5200	5000	5000	5436
Dotace pro centrální funkci	3274	3274	2956	2973	2000	2000	2500	1564
Dotace na výměnný fond	6448	6448	6448	6448	1000	0	0	3000
Dotační program pro knihovny zřizované obcemi	3500	3500	3500	3500	3500	0	0	0
Bonus pro pověřené knihovny	528	528	528	528	0	0	0	0
Celkem	19860	19860	1954	19559	11700	7000	7500	10000

3. Celostátní koncepce rozvoje knihoven a cíle regionálních funkcí ve Středočeském kraji

3.1. Koncepce rozvoje knihoven ČR na léta 2011 – 2015

V celostátně platné Koncepci rozvoje knihoven ČR je regionálním funkcím věnována priorita č. 15, v níž jsou definovány hlavní cíle, kterých má být v poskytování služeb knihovnám dosaženo:

Krajské knihovny v souladu s § 11 odst. 3 a 4 zákona č. 257/2001 Sb. poskytují v rámci programu regionálních funkcí knihoven podpůrné služby knihovnám v menších obcích. Financování regionálních funkcí zajišťují kraje. Cílem tohoto programu je zejména zajištění dostupnosti veřejných knihovnických a informačních služeb ve všech místech ČR a vyrovnání rozdílů v úrovni poskytování služeb obyvatelům měst a malých obcí. V posledním období dochází k výpadkům financování v některých krajích, což je příčinou nežádoucích diferencí v úrovni poskytování veřejných knihovnických a informačních služeb mezi jednotlivými obcemi, regiony a kraji.

Stav, kterého má být dosaženo:

Kraje zajišťují rovnoměrné financování regionálních funkcí, udržují odborný a kvalitativní standard regionálních služeb.

3.2. Cíle regionálních funkcí knihoven ve Středočeském kraji

V návaznosti na tuto celostátní koncepci jsou definovány i cíle regionálních funkcí pro Středočeský kraj:

- Zajistit dostupnost veřejných knihovnických a informačních služeb občanům Středočeského kraje, a vyrovnávat tak rozdíly v úrovni poskytování těchto služeb obyvatelům měst a malých obcí.
- Zajistit kvalitu a kontinuitu veřejných knihovnických a informačních služeb s přihlédnutím k informačním potřebám uživatelů.
- Odstranit nežádoucí rozdíly v úrovni poskytování veřejných knihovnických a informačních služeb oproti jiným krajům.
- Zajistit účelnou dělbu práce a koordinaci odborných činností v rámci Středočeského kraje.

- Stabilizovat financování výkonu regionálních funkcí a zajistit efektivní využití přidělených finančních prostředků.
- Vytvářet kvalitní a žánrově pestrý výměnný fond, zajistit jeho ochranu a správu a jeho distribuci prostřednictvím výměnných souborů do obecních knihoven ve Středočeském kraji.
- Udržet odborný standard služeb v knihovnách ve všech regionech Středočeského kraje.
- Zajistit možnosti a podmínky pro kvalifikační růst pracovníků knihoven (celoživotní vzdělávání).

4. Systém knihoven a výkon regionálních funkcí ve Středočeském kraji

4.1. Systém knihoven

Systém knihoven ve Středočeském kraji tvoří **Středočeská vědecká knihovna v Kladně, příspěvková organizace**, zřizovaná Středočeským krajem (krajská knihovna), **základní knihovny** zřizované příslušnými orgány obcí a **speciální knihovny** (muzejní, vysokoškolské, vojenské, lékařské aj.).

Pro výkon regionálních funkcí se dále používá toto členění knihoven:

- **Pověřená knihovna** – základní knihovna zapsaná v evidenci Ministerstva kultury ČR, která na základě smlouvy uzavřené s krajskou knihovnou plní regionální funkce v rozsahu a na území smlouvou vymezeném. Součástí této smlouvy je jmenovitý seznam obsluhovaných knihoven.
- **Obsluhovaná knihovna** – základní knihovna zapsaná v evidenci Ministerstva kultury ČR, která uzavřela s krajskou nebo pověřenou knihovnou smlouvu o poskytování regionálních služeb, v níž je označena jako jejich příjemce.
- **Neprofesionální knihovna** – základní knihovna s pracovním úvazkem knihovníka do 15 hodin týdně.
- **Profesionální knihovna** – základní knihovna s pracovním úvazkem knihovníka (knihovníků) vyšším než 15 hodin týdně.

Příjemci služeb v rámci regionálních funkcí (obsluhovanými knihovnami) jsou základní profesionální a neprofesionální knihovny provozované příslušnými orgány obcí na území Středočeského kraje. Základní podmínkou je, aby obsluhovaná knihovna byla zapsaná v evidenci Ministerstva kultury a měla uzavřenou smlouvu s krajskou nebo pověřenou knihovnou. Další podmínky jsou uvedeny v kapitole 7 Podmínky pro poskytování a přijetí služeb v rámci RF.

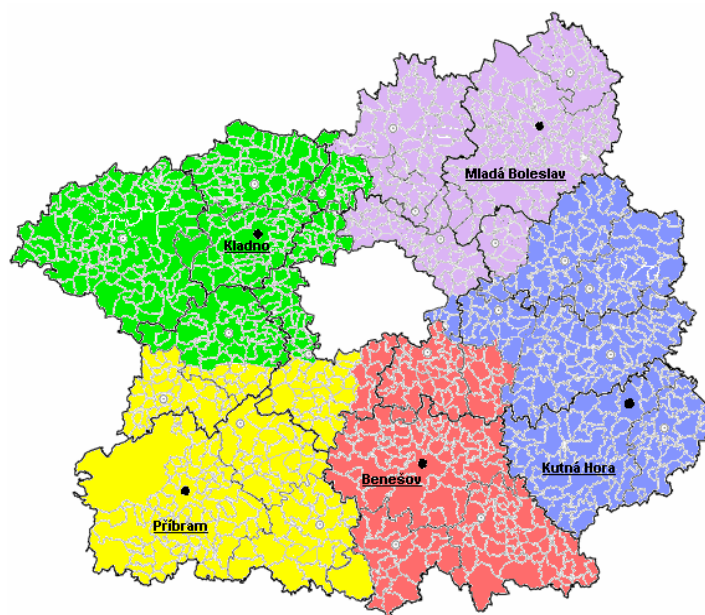
Ke dni 1. 1. 2013 působilo ve Středočeském kraji 822 obsluhovaných knihoven, z toho 103 profesionálních a 719 neprofesionálních.

4.2. Územní členění a knihovny pro výkon regionálních funkcí

Regionální funkce v rozsahu celého Středočeského kraje vykonává centrálně **Středočeská vědecká knihovna v Kladně, příspěvková organizace**. Typicky se jedná o nákup dokumentů do výměnného fondu, vzdělávání knihovníků, krajskou statistiku knihovnických činností aj.

Pro výkon dalších regionálních funkcí a zajištění služeb přímo obsluhovaným knihovnám je Středočeský kraj rozčleněn na pět regionů: **Benešov, Kladno, Kutná Hora, Mladá Boleslav a Příbram**. Regionální funkce v těchto regionech vykonávají:

- **Středočeská vědecká knihovna v Kladně, příspěvková organizace**, pro region Kladno
- **Městská knihovna Benešov** – pověřená knihovna pro region Benešov
- **Městská knihovna Kutná Hora** – pověřená knihovna pro region Kutná Hora
- **Knihovna města Mladá Boleslav** – pověřená knihovna pro region Mladá Boleslav
- **Knihovna Jana Drdy Příbram** – pověřená knihovna pro region Příbram

Přehled knihoven v regionech (stav k 1. 1. 2013)

Region	Knihovna zajišťující výkon RF	Obsluhovaných knihoven	Z toho neprofesionálních
Benešov	Městská knihovna Benešov	116	101
Kladno	Středočeská vědecká knihovna v Kladně	194	168
Kutná Hora	Městská knihovna Kutná Hora	201	178
Mladá Boleslav	Knihovna města Mladá Boleslav	157	136
Příbram	Knihovna Jana Drdy Příbram	154	136
Celkem		822	719

Středočeská vědecká knihovna v Kladně vykonává regionální funkce týkající se území celého Středočeského kraje („centrální funkce“) a regionální funkce v regionu Kladno na základě své zřizovací listiny a organizačního řádu. Organizačním útvarem zajišťujícím výkon regionálních funkcí je odbor Krajské knihovnické centrum (dále jen KKC).

Pověřené knihovny vykonávají regionální funkce v příslušných regionech na základě smlouvy o přenesení výkonu regionálních funkcí uzavřené s krajskou knihovnou.

Podrobná specifikace a rozsah služeb zajišťovaných v rámci „centrální funkce“ krajskou knihovnou a v jednotlivých regionech krajskou a pověřenými knihovnami jsou uvedeny v kapitole 5 Předmět činnosti.

4.3. Počet regionů a pověřených knihoven

Jak bylo zmíněno výše (bod 2.1), počet regionů a pověřených knihoven byl ustanoven v koncepci z roku 2005, je tedy platný od počátku roku 2006. Došlo k redukci počtu pověřených knihoven a k výraznému zvětšení regionů. Tím se Středočeský kraj stal atypický oproti jiným krajům, což dokládají mimo jiné následující ukazatele:

Ukazatel	Hodnota ukazatele v roce 2012	
	Za Středočeský kraj	Průměr za celou ČR
Počet obsluhovaných knihoven na jednu pověřenou a krajskou knihovnu	164	60
Počet obsluhovaných knihoven na jeden pracovní úvazek	57	26

Malý počet regionů je výhodný ve vztahu Středočeský kraj – krajská knihovna – pověřená knihovna, neboť umožňuje účinnou komunikaci a efektivní využití prostředků. Méně výhodný je však ve vztahu krajská knihovna, respektive pověřené knihovna – obsluhované knihovny, neboť ve velkých regionech a při velkém počtu obsluhovaných knihoven je naopak komunikace obtížnější, zvyšují se nároky na metodickou práci a dochází také k větší závislosti na centru.

Nevýhoda velkých regionů může být eliminována dostatečným počtem kvalifikovaných pracovníků, kteří se věnují metodické činnosti v krajské a pověřených knihovnách, a dobrou spoluprací s většími základními knihovnami, jež spadají do kategorie obsluhovaných knihoven, ale zároveň mohou v součinnosti s pověřenými knihovnami metodicky působit na malé, neprofesionální knihovny ve svém okolí. Pokud bude k takovéto spolupráci mezi pověřenou, případně krajskou knihovnou a většími (profesionálními) základními knihovnami docházet, je účelné, aby to bylo potvrzeno smlouvou, v níž bude specifikován rozsah pomoci a podmínky, za jakých bude poskytována.

5. Předmět činnosti

5.1. Druh, cíl a charakteristika poskytovaných služeb

Rozdělení činností vykonávaných krajskou a pověřenými knihovnami vychází ze Standardu regionálních funkcí uvedeného v Metodickém pokynu Ministerstva kultury k zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven a jejich koordinaci na území České republiky. Do specifikace jednotlivých činností se promítají aktuální potřeby, vyplývající z Konceptce rozvoje knihoven ČR na léta 2011–2015 a z cílů regionálních funkcí knihoven ve Středočeském kraji (viz kapitola 3).

5.1.1. Poradenská, konzultační, plánovací a rozborová činnost

Cíl: podpora zajištění kvalitních knihovnických a informačních služeb v knihovnách Středočeského kraje.

Charakteristika činností:

- a) poskytování odborných konzultací (ústních, telefonických, písemných) ze všech oblastí knihovnické a informační činnosti, provozu knihovny a podpůrných činností;
- b) praktická pomoc při řešení odborných problémů (konceptce knihovny, legislativa, statistika, meziknihovní služby, elektronické informační zdroje, internet, souborné katalogy, bibliografická a rešeršní činnost aj.);
- c) pomoc zřizovatelům neprofesionálních knihoven při zpracování projektů předkládaných do výběrových řízení vyhlášených např. Ministerstvem kultury ČR;

- d) metodické instrukce nebo informace zveřejněné na webových stránkách krajské a pověřené knihovny;
- e) vedení a aktualizování informací určených obsluhovaným knihovnám a vystavených na webových stránkách SVK v Kladně v oddíle Pro knihovny;
- f) aktualizování adresáře knihoven Středočeského kraje a jeho zpřístupnění na webových stránkách SVK v Kladně v oddíle Pro knihovny;
- g) metodické návštěvy pravidelné (např. při předávání výměnných souborů), na vyžádání nebo při vzdělávacích akcích, poradách apod.;
- h) vydávání internetového bulletinu;
- i) zpracování plánu a rozboru činnosti za příslušný rok, výroční zprávy aj.

5.1.2. Statistika knihovnických činností

Cíl: shromáždění, zpracování a vyhodnocení statistických údajů o výsledcích činnosti obsluhovaných knihoven ve Středočeském kraji za příslušné období.

Charakteristika činností:

- a) metodická i praktická pomoc obsluhovaným knihovnám ve Středočeském kraji při zpracování statistických výkazů;
- b) informování obsluhovaných knihoven o změnách ve statistických výkazech;
- c) shromáždění statistických výkazů z jednotlivých základních knihoven, kontrola dat obsažených v těchto výkazech a následné zpracování (uložení do databáze NIPOS, sumarizace, analýza apod.) a vyhodnocení;
- d) využití výsledků statistického šetření.

5.1.3. Vzdělávání, semináře a porady

Cíl: podpora zajištění celoživotního vzdělávání pracovníků obsluhovaných knihoven Středočeského kraje.

Charakteristika činností:

- a) semináře, přednášky a další tematicky zaměřené vzdělávací akce;
- b) kvalifikační kurz Knihovnického minima nebo jiné kvalifikační či rekvalifikační kurzy určené pracovníkům knihoven bez odborného vzdělání či začínajícím novým pracovníkům;
- c) kurzy počítačové gramotnosti;
- d) vypracovávání projektů k získání grantů na vzdělávací akce, zvláště z programu VISK Ministerstva kultury ČR;
- e) porady zástupců krajské knihovny a pověřených knihoven;
- f) porady knihovníků obsluhovaných profesionálních knihoven.

5.1.4. Tvorba výměnného fondu, jeho cirkulace, distribuce a správa

Cíl: budování kvalitního, aktuálního a odborně zpracovaného výměnného fondu a jeho efektivního využití v obsluhovaných knihovnách Středočeského kraje.

Knihy nakoupené do výměnného fondu z finančních prostředků Středočeského kraje jsou majetkem Středočeského kraje. Akvizici zajišťuje centrálně krajská knihovna (KKC) v součinnosti s pověřenými knihovnami. Efektivní způsob nákupu a rychlé zpracování dodaných knih umožňují, aby se nové přírůstky dostaly co nejdříve do obsluhovaných knihoven.

Knihy jsou zpracovávány v automatizovaných systémech krajské knihovny (systém ARL) a pověřených knihoven (systémy Clavius, KpWin), doporučeno je maximální využití sdílení katalogizačních záznamů.

Stav výměnného fondu k 31. 12. 2012 byl 177 313 knihovních jednotek. Roční přírůstek (počet nových knih) je s ohledem na počet obsluhovaných knihoven a standardy uvedené v Metodických pokynech předpokládán ve výši 15 400 knihovních jednotek (viz bod 6.1.1).

Knihy z výměnného fondu jsou určeny neprofesionálním i profesionálním obsluhovaným knihovnám.

Charakteristika činností:

5.1.4.1. Akvizice a zpracování

- a) centrální objednávka v KKC na základě požadavků z pověřených knihoven (PK);
- b) kontrola dodaných knih podle dodacích listů a fyzického stavu, evidence v knihovních systémech krajské knihovny a PK (přírůstkový seznam), adjustace a technické vybavení;
- c) úhrada faktur (krajská knihovna);
- d) zpracování dodaných knih (katalogizace) v knihovních systémech krajské knihovny a PK;
- e) archivace přírůstkových seznamů v krajské knihovně.

5.1.4.2. Cirkulace a distribuce

- f) tvorba výměnných souborů určených do obsluhovaných knihoven podle požadavků těchto knihoven;
- g) distribuce výměnných souborů do obsluhovaných knihoven;
- h) návrat výměnných souborů;
- i) cirkulace, evidence pohybu výměnného fondu.

5.1.4.3. Správa výměnného fondu

- j) uložení a ochrana fondu ve skladech KKC a PK;
- k) návrhy na vyřazení dokumentů z výměnného fondu – zastaralé multiplikáty, opotřebované nebo poškozené dokumenty (dle § 17 knihovního zákona);
- l) schválení návrhů na vyřazení, archivace vyřazovacích seznamů – úbytkový seznam;
- m) nabídka vyřazených dokumentů jiným knihovnám;
- n) revize výměnného fondu.

5.1.5. Pomoc při revizi a aktualizaci knihovního fondu obsluhovaných knihoven

Cíl: zajištění pomoci při revizi a aktualizaci knihovních fondů v obsluhovaných knihovnách ve Středočeském kraji

Charakteristika činností:

- a) metodická pomoc při revizi knihovního fondu obsluhované knihovny dle platné legislativy (§ 16 knihovního zákona, vyhláška č. 88/2002 Sb.) – zejména pomoc při zahájení a ukončení revize, dohledávkách, opravách a zpracování protokolu z revize;

- b) metodická pomoc při aktualizaci knihovního fondu – tvorba akviziční strategie, posouzení vyřazovaných dokumentů apod.

5.1.6. Nákup a zpracování knihovních fondů pořízených z prostředků provozovatele knihovny (obce)

Cíl: zajištění kvalitní akvizice a zpracování knihovních fondů obsluhovaných knihoven, motivovat provozovatele ke zvyšování objemu doplňování vlastních knihovních fondů.

Pozn.: s ohledem na centrální tvorbu výměnného fondu tato služba nezahrnuje akvizici dokumentů do výměnného fondu z finančních prostředků provozovatelů obsluhovaných knihoven (viz zdůvodnění v bodě 2.3).

Charakteristika činností:

- a) akvizice dokumentů do knihovního fondu obsluhovaných knihoven – služba realizovaná pouze na vyžádání ze strany provozovatele obsluhované knihovny, na základě smlouvy mezi provozovatelem a krajskou nebo pověřenou knihovnou a z finančních prostředků na nákup dokumentů poskytnutých provozovatelem obsluhované knihovny;
- b) zpracování dokumentů pořízených do knihovního fondu obsluhovaných knihoven – služba realizovaná pouze na vyžádání ze strany provozovatele obsluhované knihovny, na základě smlouvy mezi provozovatelem a krajskou nebo pověřenou knihovnou a za finančního přispění provozovatele obsluhované knihovny.

5.1.7. Automatizace knihovních procesů

Cíl: optimální využití automatizovaných knihovních systémů v obsluhovaných knihovnách ve Středočeském kraji, zvýšení racionalizace jejich služeb.

Charakteristika činností:

- a) pomoc s automatizací knihovních procesů, zejména formou zpřístupnění katalogu obsluhované knihovny prostřednictvím regionálního knihovního systému (Clavius REKS aj.) – služba realizovaná pouze na vyžádání ze strany provozovatele obsluhované knihovny a na základě smlouvy mezi provozovatelem a krajskou nebo pověřenou knihovnou.

5.2. Poskytovatelé, příjemci a rozsah poskytovaných služeb

Služba / činnost	Poskytovatel	Příjemci	Periodicita, termíny
1. Poradenská, konzultační, plánovací a rozborová činnost			
a–f) konzultace, odborná pomoc, informace na webu aj.	KKC a PK	obsluhované knihovny nebo jejich zřizovatelé	průběžně
g) metodické návštěvy	KKC a PK	obsluhované knihovny	minimálně 1 x ročně do každé obsluhované knihovny
h) bulletin	KKC	PK, obsluhované knihovny	11 x ročně
i) plán, výroční zpráva	KKC		1 x ročně
i) rozbor činnosti	KKC		2 x ročně

2. Statistika knihovnických činností			
a–b) pomoc se zpracováním výkazů	KKC a PK	obsluhované knihovny nebo jejich zřizovatelé	průběžně
c) shromáždění, sumarizace a další zpracování	KKC z podkladů z PK a obsluhovaných knihoven	(NIPOS, NK ČR, MK ČR)	1x ročně
d) využití výsledků		KKC, PK, obsluhované knihovny	průběžně
3. Vzdělávání, semináře a porady			
a–e) semináře, přednášky, kurzy aj., projekty k získání grantů	KKC dle vlastních zjištění a návrhů PK	pracovníci PK a obsluhovaných knihoven	průběžně podle plánu a aktuálních potřeb
e) porady SVK a PK			3 x ročně
f) porady SVK, PK, profesionálních obsluhovaných knihoven			1 x ročně
4. Tvorba výměnného fondu, jeho cirkulace, distribuce a správa			
a–d) akvizice a zpracování	KKC a PK		průběžně, 15 400 knihovnických jednotek ročně
e) archivace přírůstkových seznamů	KKC		1 x ročně
f–i) tvorba, distribuce a cirkulace výměnných souborů	KKC a PK	obsluhované knihovny	podle požadavků obsluhovaných knihoven nebo minimálně 2x ročně do jedné obsluhované knihovny 1 soubor po 30 svazcích
j) uložení, ochrana fondu	KKC a PK		průběžně
k) návrhy na vyřazení dokumentů (vyřazovací seznamy)	KKC a PK		1 x ročně
l) schválení návrhů na vyřazení, úbytkový seznam	KKC (schválení vyřazovacích seznamů provádí vedení krajské knihovny)		1 x ročně
m) nabídka vyřazených dokumentů	KKC ve spolupráci s PK		dle knihovního zákona
n) revize výměnného fondu	KKC a PK v součinnosti a s kontrolou KKC		dle knihovního zákona
5. Pomoc při revizi a aktualizaci knihovního fondu obsluhovaných knihoven			
a) metodická pomoc při revizi knihovního fondu	KKC a PK	obsluhované knihovny neprofesionální a s pracovním úvazkem nejvýše 1,0	1 x za 5 let – na vyžádání

b) metodická pomoc při aktualizaci knihovního fondu	KKC a PK	obsluhované knihovny neprofesionální a s pracovním úvazkem nejvýše 1,0	na vyžádání
6. Nákup a zpracování knihovních fondů pořízených z prostředků provozovatele knihovny (obce)			
a–b) akvizice a zpracování dokumentů do knihovních fondů obsluhovaných knihoven	KKC a PK	obsluhované knihovny s uzavřenou smlouvou na tuto službu	na vyžádání, průběžně
7. Automatizace knihovních procesů			
a) využití regionálního knihovního systému	KKC a PK	obsluhované knihovny s uzavřenou smlouvou na tuto službu	průběžně

6. Financování regionálních funkcí

6.1. Náklady poskytovaných služeb

Předpokládané náklady na zajištění výkonu regionálních funkcí vycházejí ze struktury a rozsahu činností uvedených v kapitole 5 Předmět činnosti. Jedním z hlavních cílů regionálních funkcí je vyrovnávat rozdíly v úrovni poskytování veřejných knihovnických a informačních služeb mezi velkými městy a malými obcemi, ale také mezi různými místy v České republice. Proto i tato koncepce vychází z předpokladu, že co do rozsahu činností a tomu odpovídajících vynaložených nákladů budou regionální funkce ve Středočeském kraji srovnatelné s regionálními funkcemi v ostatních krajích České republiky. V případě nákladů je možné dosáhnout jistých úspor díky centralizaci, která je ve Středočeském kraji vyšší než jinde (centrální tvorba výměnného fondu, velké regiony) a která umožňuje efektivní využití prostředků při zajištění srovnatelné kvality služeb.

6.1.1. Nákup dokumentů do výměnného fondu

Dle standardu uvedeného v Metodickém pokynu Ministerstva kultury se počítá s ročním přírůstkem 1 500 knihovních jednotek na cca 80 obsluhovaných knihoven, tj. 18,75 knihovních jednotek na jednu obsluhovanou knihovnu. Při počtu 822 obsluhovaných knihoven je optimální roční přírůstek výměnného fondu pro Středočeský kraj 15 400 knihovních jednotek.

Předpokládané náklady:

průměrná cena knihy = 270 Kč

průměrná cena při množstevní slevě 30 % = 189 Kč

náklady na roční přírůstek 15 400 knihovních jednotek = cca 2 910 000 Kč

6.1.2. Mzdové náklady

Skutečný rozsah a kvalita poskytovaných služeb je závislý na počtu úvazků knihovníků, kteří tyto služby bezprostředně zajišťují. V roce 2012 zajišťovalo výkon regionálních funkcí v celé České republice téměř 226 pracovníků (225,9 úvazku), celkem bylo obsluhováno 5 982 knihoven, tedy průměrně 26 až 27 knihoven na jeden pracovní úvazek. Pro zajištění minimálního rozsahu služeb ve Středočeském kraji, tak aby jejich kvalita byla srovnatelná s kvalitou služeb v ostatních krajích, je

nutné alespoň 25 pracovních úvazků (knihovníků a pracovníků zajišťujících podpůrné činnosti), což odpovídá počtu přibližně 33 obsluhovaných knihoven na jeden úvazek.

V následující tabulce jsou uvedeny přepočítané úvazky knihovníků (na centrální funkci dle prováděných činností, na jednotlivé regiony dle prováděných činností a počtu obsluhovaných knihoven) a přibližný podíl úvazků na ostatní, podpůrné činnosti. Do ostatních úvazků jsou zahrnuty pracovní hodiny řidičů (3,4 hodiny na 1 obsluhovanou knihovnu za rok), účetních (250 hodin na 1 pověřenou knihovnu za rok) a externích lektorů (pouze u centrální funkce, v rozsahu 200 hodin za rok). Mzdové náklady knihovníků vycházejí z předpokládaného platu knihovníka v 11 třídě, 8 stupni (3 úvazky u centrální funkce, 1 úvazek v každém regionu), knihovníka v 10 třídě, 8 stupni (ostatní úvazky), zahrnují 10 % na osobní ohodnocení a 35 % zákonných odvodů. Ostatní mzdové náklady zahrnují mzdy ve výši cca 100 Kč za hodinu a 35 % zákonných odvodů.

Knihovna (počet obsluhovaných knihoven / z toho neprofesionálních)	Úvazky knihovníků	Mzdové náklady knihovníků (tis. Kč)	Ostatní úvazky	Ostatní mzdové náklady (tis. Kč)	Mzdové náklady celkem (tis. Kč)
Krajská – centrální funkce	4,00	1 340	0,60	220	1 560
Krajská – region Kladno (194/168)	4,35	1 400	0,45	120	1 520
Benešov (116/101)	2,60	850	0,32	90	940
Kutná Hora (201/178)	4,50	1 440	0,46	130	1 570
Mladá Boleslav (157/136)	3,50	1 130	0,39	110	1 240
Příbram (154/136)	3,45	1 110	0,38	100	1 210
Celkem	22,40	7 270	2,60	770	8 040

6.1.3. Ostatní náklady

Ostatní náklady zahrnují nájemné, náklady na pohonné hmoty, na obnovu výpočetní techniky, na kancelářský materiál a na služby. Jsou počítány ve výši 1 200 Kč na jednu obsluhovanou knihovnu, v případě centrální funkce se vychází z odhadu skutečných potřeb na rok 2014.

Knihovna (počet obsluhovaných knihoven / z toho neprofesionálních)	Ostatní náklady (tis. Kč)
Krajská – centrální funkce	370
Krajská – region Kladno (194/168)	230
Benešov (116/101)	140
Kutná Hora (201/178)	240
Mladá Boleslav (157/136)	190
Příbram (154/136)	180
Celkem	1 350

6.1.4. Rekapitulace nákladů

Následující tabulka obsahuje rekapitulaci nákladů ve vazbě na činnosti (služby), které jsou jednotlivými typy nákladů pokryty. Činnosti jsou označeny čísly a písmeny odkazujícími na charakteristiku činností uvedenou v bodech 5.1 a 5.2.

Knihovna	Služba / činnost	Mzdové náklady (tis. Kč)	Nákup dokumentů/ Ostatní náklady (tis. Kč)	Náklady celkem (tis. Kč)
Krajská – dotace na dokumenty do výměnného fondu	4a		2 910	2 910
Krajská – centrální funkce	Vedení KKC , 1e, 1f, 1h, 1i, 2c, 2d, 3a, 3b, 3c, 3d, 3e, 3f, 4a, 4c, 4e, 4l, 4m, 4n	1 560	370	1 930
Krajská – region Kladno	1a, 1b, 1c, 1d, 1g, 2a, 2b, 4b, 4d, 4f, 4g, 4h, 4i, 4j, 4k, 4m, 4n, 5a, 5b	1 520	230	1 750
Benešov	1a, 1b, 1c, 1d, 1g, 2a, 2b, 3e, 3f, 4b, 4d, 4f, 4g, 4h, 4i, 4j, 4k, 4m, 4n, 5a, 5b	940	140	1 080
Kutná Hora	1a, 1b, 1c, 1d, 1g, 2a, 2b, 3e, 3f, 4b, 4d, 4f, 4g, 4h, 4i, 4j, 4k, 4n, 5a, 5b	1 570	240	1 810
Mladá Boleslav	1a, 1b, 1c, 1d, 1g, 2a, 2b, 3e, 3f, 4b, 4d, 4f, 4g, 4h, 4i, 4j, 4k, 4m, 4n, 5a, 5b	1 240	190	1 430
Příbram	1a, 1b, 1c, 1d, 1g, 2a, 2b, 3e, 3f, 4b, 4d, 4f, 4g, 4h, 4i, 4j, 4k, 4m, 4n, 5a, 5b	1 210	180	1 390
Činnosti zajištěné na základě zvláštních smluv	6a, 6b, 7a	0	0	0
Celkem		8 040	4 260	12 300

Náklady v celkové výši 12 300 tis. Kč představují úspornou variantu k zajištění základních činností souvisejících s výkonem regionálních funkcí ve Středočeském kraji (s výjimkou činností vykonávaných na základě zvláštních smluv – viz body 5.1.6 a 5.1.7), tak aby rozsah a kvalita těchto činností byly srovnatelné s obdobnými službami poskytovanými knihovnám v jiných krajích České republiky. Úspornost této koncepce je zajištěna velkou mírou centralizace činností a eliminací režijních nákladů na minimum. Důraz je kladen na doplňování knihovního fondu a na práce související s poskytováním služeb obsluhovaným knihovnám, tedy na oblast materiálových a mzdových nákladů. Nejsou započítány náklady na obnovu služebních vozů, ani jiné investiční prostředky.

K posouzení výše předpokládaných nákladů lze použít srovnání se skutečnými náklady, které byly vynaloženy na výkon regionálních funkcí v České republice v roce 2012 (viz Výroční zpráva o plnění regionálních funkcí krajských knihoven na území ČR za rok 2012 dostupná na webu Národní knihovny ČR: <http://knihovnam.nkp.cz/>):

Ukazatel	Česká republika (skutečnost 2012)	Středočeský kraj (koncepte 2014-2018)
Průměrná částka na 1 obyvatele (z 55 % nákladů)	7,72 Kč	5,59 Kč
Průměrná částka na 1 obsluhovanou knihovnu (ze 45 % nákladů)	8 208 Kč	6 734 Kč

Průměrná částka na 1 obyvatele je vypočítána z 55 % přidělených finančních prostředků a vztahuje se k počtu obyvatel po odečtu obyvatel krajských měst, průměrná částka na 1 obsluhovanou knihovnu je vypočtena ze 45 % přidělených finančních prostředků. Pro koncepci Středočeského kraje se vychází z nákladů ve výši 12 300 000 Kč (55 % nákladů = 6 765 000 Kč, 45 % nákladů = 5 535 000 Kč), z počtu obyvatel Středočeského kraje bez města Kladna (1 279 345 - 68 551 = 1 210 794) a z počtu 822 obsluhovaných knihoven.

Oba ukazatele vycházejí u koncepci Středočeského kraje výrazně nižší, než jaký byl celostátní průměr. Dokládají tedy úspornost řešení použitého v koncepci.

6.2. Dotace z rozpočtu Středočeského kraje

Finanční prostředky na uhrazení nákladů spojených s plněním regionálních funkcí jsou poskytovány formou dotací z rozpočtu Středočeského kraje:

- a) Dotace na nákup dokumentů do výměnného fondu;
- b) Dotace na výkon krajských regionálních funkcí (centrální funkce);
- c) Dotace na výkon regionálních funkcí regionu Kladno;
- d) Dotace na výkon regionálních funkcí ostatních regionů.

Dotace uvedené pod body a) až c) jsou poskytovány na základě smluv mezi Středočeským krajem a krajskou knihovnou. Dotace uvedené pod bodem d) jsou poskytovány na základě smlouvy mezi Středočeským krajem, krajskou knihovnou a příslušnou pověřenou knihovnou.

Návrh na rozdělení celkové poskytnuté částky určené na dotace regionálních funkcí předkládá Středočeská vědecká knihovna v Kladně a schvaluje jej Rada a Zastupitelstvo Středočeského kraje, a to podle následujícího harmonogramu:

Činnost	Termín
Návrh na rozdělení celkové částky na jednotlivé dotace	říjen
Schválení dotací pro krajskou knihovnu a doporučení dotací pro pověřené knihovny (Rada SK)	říjen / listopad
Smlouvy pro krajskou knihovnu	listopad
Schválení dotací pro pověřené knihovny Zastupitelstvem SK	listopad / prosinec

Smlouvy pro pověřené knihovny	prosinec
Zaslání první částky z dotací	leden

6.3. Další zdroje financování

Obdobně jako koncepce z roku 2005 nepočítá ani tato koncepce s využitím finančních prostředků od provozovatelů obsluhovaných knihoven na nákup dokumentů do výměnného fondu. Případná spoluúčast obcí by znamenala vznik dalších vlastnických vztahů k výměnnému fondu, což by přineslo komplikace jak při správě fondu, tak při jeho využívání (distribuci výměnných souborů). Je proto výhodnější zachovat zásady zavedené koncepcí z roku 2005, tedy pokračovat v centrální, jednotné tvorbě výměnného fondu dotované z prostředků Středočeského kraje a ponechat celý výměnný fond výhradně ve vlastnictví Středočeského kraje.

Naopak účelné bude jednat se zástupci obcí, které provozují knihovny obsluhované v rámci regionálních funkcí, o případné finanční spoluúčasti na jiné činnosti, například na vzdělávání knihovníků nebo na rozvoz výměnných souborů.

V následujícím období proto bude:

- projednáno s provozovateli obsluhovaných knihoven, zda by měli zájem přispívat na některou z činností spojených s výkonem regionálních funkcí, a pokud ano, za jakých podmínek;
- v případě kladné odezvy z většího počtu obcí vytvořen návrh smlouvy, projednán s provozovateli obsluhovaných knihoven a smlouvy budou postupně uzavřeny.

Příspěvek ze strany obcí může být finanční i nefinanční, např. pomoc s rozvozem výměnných souborů. Přispívající obce mohou být na základě smlouvy zvýhodněny při poskytování služeb v rámci výkonu regionálních funkcí, např. častějším dodáváním dokumentů z výměnného fondu.

7. Podmínky pro poskytování a přijetí služeb v rámci RF

Služby poskytované prostřednictvím výkonu regionálních funkcí z finančních prostředků Středočeského kraje jsou cíleny především na pomoc knihovnám v malých obcích. Snahou je motivovat provozovatele knihoven ke kvalitnímu zajištění činnosti knihoven. Obsluhovaná knihovna, která je příjemcem těchto služeb, je proto povinna splnit následující požadavky:

- je zřizována dle platné legislativy (evidována v evidenci knihoven na Ministerstvu kultury ČR);
- je připojena k internetu;
- zřizovatel knihovny nebo obsluhovaná knihovna každoročně vyplňuje statistický výkaz Roční výkaz o knihovně za rok..... KULT (MK) 12 – 01 podle zákona č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě; výkaz předá do KKC ke zpracování krajského statistického výkazu a rozboru činnosti;
- má zajištěn přístup k elektronické poště, kterou aktivně využívá v komunikaci s KKC i PK;
- má vlastní webovou stránku, pokud ne, jsou základní informace o knihovně uveřejněny na webových stránkách zřizovatelské obce;
- obec přijímající služby spojené s výkonem regionálních funkcí pro svou knihovnu má na svých webových stránkách odkaz na stránku své knihovny;
- na webových stránkách knihovny je uvedeno, že knihovna je příjemcem podpory od Středočeského kraje poskytované formou regionálních funkcí; v případě, že knihovna svou webovou stránku nemá, je to uvedeno na stránkách zřizovatelské obce;

- knihovna pověřená výkonem regionálních funkcí ve vymezeném regionu musí tuto skutečnost zveřejnit na svých webových stránkách;
- obec přijímající služby spojené s výkonem regionálních funkcí pro svou knihovnu umožní knihovníkovi absolvování kurzu Knihovnického minima v rámci odborného vzdělávání; účastníku bude dáno osvědčení o jeho absolvování; dále obec umožní účast na poradách pořádaných PK nebo KKC;
- obec dále spolupracuje s KKC a Středočeským krajem při hodnocení služeb spojených s výkonem regionálních funkcí.

Knihovnám nebo zřizovatelským obcím, které nesplní tyto podmínky, může být odmítnuto poskytování služeb formou regionálních funkcí.

Poskytování služeb formou regionálních funkcí může být obsluhovaným knihovnám odepřeno nebo omezeno i z dalších důvodů, mezi něž patří zejména:

- neochota knihovny nebo obce spolupracovat;
- neochota vyplňovat statistický výkaz;
- dlouhodobá neúčast na vzdělávacích akcích pořádaných KKC nebo PK;
- neochota či neschopnost komunikovat s KKC a PK (přínejmenším formou elektronické komunikace, která je v dnešní době již standardní formou komunikace);
- nedostatečná otevírací doba;
- nedostatečný počet čtenářů nebo výpůjček.

Omezení služeb z výše uvedených důvodů se může týkat snížení počtu knih ve výměnných souborech, delší periodicity v dodávání výměnných souborů nebo omezení metodických cest a konzultací.

Zásadou je vždy, aby poskytování služeb bylo efektivní z hlediska pracnosti, využití knihovního fondu a poskytnutých finančních prostředků. Rozhodnutí o případném omezení služeb přísluší krajské knihovně na základě podkladů z pověřené knihovny. Rozhodčí postavení zastává Středočeský kraj.

KKC a PK budou poskytovanými službami formou regionálních funkcí preferovat knihovny, které aktivně rozvíjejí svou knihovnickou či komunitní činnost, kterou propagují i na svých webových stránkách nebo na stránkách obce.

8. Kontrola a hodnocení

Cílem kontrolních a hodnotících opatření je prokázat, že výkon regionálních funkcí je efektivní a přínosný pro veřejné knihovnické a informační služby ve Středočeském kraji a že jsou plněny cíle této koncepce. Vyhodnocení zjištěné situace slouží jako podklad dalšího směřování služeb nabízených v rámci výkonu regionálních funkcí, případně pro jejich zkvalitnění a posílení.

8.1. Kontrola

8.1.1. Věcná

Krajská knihovna kontroluje kvalitu, rozsah a efektivitu poskytovaných služeb ve všech regionech Středočeského kraje. Kontrolu provádí na základě vlastních zjištění a z podkladů zpracovaných v PK. Předmětem kontroly jsou především:

- smlouvy s obsluhovanými knihovnami;

- využívání a ochrana výměnného fondu;
- metodická činnost;
- vzdělávání knihovníků;
- webové stránky knihoven a další formy poskytování informací pro obsluhované knihovny.

Pověřené knihovny kontrolují využívání služeb poskytovaných v rámci regionálních funkcí v obsluhovaných knihovnách a plnění podmínek pro poskytování služeb ze strany obsluhovaných knihoven. O případných nedostatcích informují KKC.

8.1.2. Finanční

Finanční kontrola navazuje na věcnou a jejím cílem je především zjistit, zda dochází k efektivnímu využívání přidělených finančních prostředků. Zahrnuje:

- vnitřní systém finanční kontroly v krajské a pověřených knihovnách;
- kontroly z úrovně Středočeského kraje;
- vyhodnocení dotace vzhledem k finančnímu zajištění výkonu regionálních funkcí.

8.2. Hodnocení

Krajská knihovna (KKC) zpracovává za každý rok Výroční zprávu o výkonu regionálních funkcí ve Středočeském kraji. Zpráva obsahuje hodnocení všech činností prováděných v rámci výkonu regionálních funkcí, a to ve struktuře dané touto koncepcí. Ukazatele umožňují srovnání výkonu regionálních funkcí ve Středočeském kraji s výkonem regionálních funkcí v ostatních krajích České republiky.

Výroční zpráva je předávána odboru kultury a památkové péče Středočeského kraje a je vystavena na webových stránkách krajské knihovny v oddíle Pro knihovny. Současně je poskytováno stručné zhodnocení výkonu regionálních funkcí a přehled statistických ukazatelů za příslušný rok Národní knihovně ČR pro vytvoření souhrnné výroční zprávy a srovnávacích ukazatelů za celou Českou republiku.

Hodnocení výkonu regionálních funkcí na základě údajů z výroční zprávy a statistických údajů provádí vedení krajské knihovny a odbor kultury a památkové péče Středočeského kraje. Výsledky jsou podkladem pro další vývoj regionálních funkcí knihoven Středočeského kraje, případně pro aktualizaci této koncepce.

9. Středočeský Kramerius

Na základě usnesení č. 027-25/2012/RK ze dne 25. 06. 2012 je každý rok vyhlašována soutěž Středočeský Kramerius, při níž je z každého regionu obsluhovaného v rámci plnění regionálních funkcí oceněn jeden knihovník z neprofesionální knihovny. Soutěž se řídí následujícími zásadami:

- každý rok oceněn jeden knihovník z každého regionu;
- návrhy předkládají pověřené knihovny a KKC;
- návrhy s doporučením KKC a PK schvaluje Komise pro kulturu a památkovou péči Středočeského kraje, která svůj rezultat předkládá ke schválení Radě Středočeského kraje;
- výsledky jsou vyhlášeny v říjnu během Týdnu knihoven;

- součástí ocenění je finanční odměna oceněným knihovníkům z finanční podpory Středočeského kraje a diplom;
- záměrem je motivovat knihovníky neprofesionálních knihoven k aktivní knihovnické činnosti a vyjádřit ocenění jejich práce;
- mezi hodnotící kritéria patří zejména: aktivní přístup ke knihovnické práci, dobrá spolupráce s KKC, PK i zřizovatelskou obcí, vytvoření společenského centra z místní knihovny, z nefungující knihovny vytvořil knihovník dobře fungující součást obecní kultury, umístění knihovny v obci, bezbariérová knihovna, počet otevíracích hodin pro veřejnost, odbornost knihovníka, pořádání akcí pro veřejnost nebo školy, vlastní odborné sebevzdělávání, knihovna má vlastní www stránky, které pravidelně aktualizuje, zájem o knihovnu ze strany obce, počet registrovaných uživatelů aj.

Harmonogram zajištění soutěže

Činnost	Kdo	Termín
nominace	KKC a PK	březen-červenec
výběr	Komise pro kulturu a památkovou péči Středočeského kraje	srpen
schválení	Rada SK	září
vyhlášení a ocenění	zástupci Středočeského kraje, krajské a pověřených knihoven (zpravidla v krajské knihovně)	říjen (během Týdne knihoven)

Příloha č. 1: SWOT analýza současného stavu

Silné stránky

Pevné zakotvení regionálních funkcí (RF) v právních předpisech, standardech a koncepčních materiálech

- Zákon č. 257/2001 Sb. o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon)
- Metodický pokyn Ministerstva kultury k zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven a jejich koordinaci na území České republiky
- Koncepce rozvoje knihoven ČR na léta 2011 – 2015

Institucionální podpora RF

- Sekce pro regionální funkce SDRUK
- Knihovnický institut NK ČR
- SKIP

Efektivní systém jedné krajské a čtyř pověřených knihoven

- Předpoklady pro účinnou spolupráci, koordinaci činností a komunikaci
- Efektivní využití finančních prostředků, vybavení a pracovních sil
- Zajištění odpovídající kvalifikace pracovníků
- Udržení odborného standardu služeb
- Možnost kontroly

Centrální tvorba výměnného fondu

- Efektivní využití finančních prostředků
- Kvalitní a žánrově pestrý výměnný fond

Vzdělávání a informovanost knihovníků

- Široká nabídka přednášek, seminářů a kurzů
- Odborná úroveň (zajišťování externích specialistů jako lektorů)
- Nabídka studijních materiálů
- Webové stránky SVK v Kladně a pověřených knihoven
- Elektronický bulletin Mezi námi
- Komunikace elektronickou poštou

Dostupnost veřejných knihovnických a informačních služeb většině občanů Středočeského kraje

Slabé stránky

Neaktuální Koncepce podpory knihoven z rozpočtu Středočeského kraje, platná od roku 2006

- Slabé začlenění celostátních standardů a doporučení do koncepce
- Rozpor mezi koncepcí a skutečností daný zejména výrazným poklesem nepřímé podpory (dotace pro krajskou a pověřené knihovny), zrušením přímé podpory (dotačního programu pro základní knihovny) a z toho vyplývající redukcí činností
- Opomenutí některých součástí RF v koncepci, např. evidence a správy výměnného fondu

Nedostatečné financování RF od roku 2010

- Snížení dotací pro krajskou a pověřené knihovny – málo prostředků na doplňování výměnného fondu, na platy, další provozní náklady a obnovu vybavení
- Ukončení dotačního programu pro základní knihovny

- Zrušení účelové dotace („bonusu“) pro pověřené knihovny
- Znevýhodnění obsluhovaných knihoven ve Středočeském kraji oproti knihovnám v jiných krajích

Nejistoty související s přidělováním dotací

- Nejistá výše dotace (vliv na pracovní smlouvy aj.)
- Pozdní termín poskytnutí dotace pověřeným knihovnám (chybí jim zdroje na plnění RF v prvních měsících roku)
- Obtížné zajištění kontinuity v plnění RF mezi jednotlivými roky

Velké regiony spravované pověřenými knihovnami

- Velký počet obsluhovaných knihoven na jednu pověřenou knihovnu (v roce 2012 to bylo 164 obsluhovaných knihoven, celostátní průměr byl 60 obsluhovaných knihoven na jednu pověřenou knihovnu)
- Velký počet obsluhovaných knihoven na jednoho metodika – projevuje se zejména při nedostatečném financování RF (v roce 2012 to bylo 57 knihoven, celostátní průměr byl 26 knihoven na jednoho metodika)
- Při nedostatečném financování se negativně promítá i do dalších ukazatelů plnění RF, včetně počtu metodických návštěv, porad a dalších osobních kontaktů
- Obtížné jednání se zastupiteli obcí

Značný rozdíl v zajišťování RF do roku 2006 a po uplatnění nové koncepce v roce 2006

- Ukončení předchozích vazeb, tradic a zvyklostí

Příležitosti

Pozitivní přístup Rady kraje, zastupitelů a Komise pro kulturu a památkovou péči Středočeského kraje k problematice RF

- Navýšení dotace v roce 2013
- Vědomí významu RF
- Požadavek na aktualizaci stávající koncepce RF

Marketing / propagace RF

- Vysvětlování významu RF
- Spolupráce s médii
- Prezentace knihoven jako vzdělávacích, kulturních, informačních a komunitních center

Posílení komunikace a spolupráce

- Mezi krajskou knihovnou, pověřenými knihovnami a základními knihovnami
- Mezi knihovnami a jejich zřizovateli (kraj, města, obce)
- Využití zkušeností s plněním RF v jiných krajích
- Hledání možností vícezdrojového financování
- Nabídka potenciálu knihoven k rozšiřování informací o činnosti Středočeského kraje v různých oblastech

Rozšíření nabídky služeb

- Pokrýt stávající i nové informační potřeby uživatelů
- Rozvoj knihovních systémů – nejen Clavius REKS, ale zvážit obdobné možnosti pro systémy ARL a KpWin

Optimalizace velikosti a skladby výměnného fondu

Hrozby

Pokračování negativního vývoje financování RF

- Nedostatečná obnova, zastarávání výměnného fondu

- Nedostatek mzdových prostředků na zajištění služeb
- Nedostatečné mzdové ohodnocení může komplikovat zajištění kvalifikovaných pracovníků způsobilých poskytovat moderní knihovnické a informační služby
- Problematické zajištění dalších provozních nákladů při stoupajících cenách energií, pohonných hmot aj.
- Zastarávání výpočetní techniky, automobilů
- Ohrožení celého systému RF při dlouhodobém nedostatku finančních prostředků

Problémy se správou výměnného fondu

- Evidence fondu při centrální akvizici – problematické využití stávajících přírůstkových seznamů
- Nedostatečná kapacita skladů
- Nutnost vyřazovat nepotřebné a opotřebované dokumenty

Nejednotný přístup zastupitelů obcí k obecním knihovnám

Nehomogenní vybavení knihovními systémy (Clavius, KpWin, ARL)

Konkurence nových informačních zdrojů (dokumenty v digitální podobě), s nimiž se v oblasti RF zatím nepočítá